

The Holy See

KATEHEZA PAPE IVANA PAVLA II.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 20. listopada 2004.

Ne donosi bogatstvo lijek protiv smrti, nego Isus

Kateheza br. 35 Uvodno čitanje: Psalam 49,1-13, Ispraznost bogatstva; večernja utorka II. tjedna Poslušajte ovo, svi narodi, / čujte, svi stanovnici zemlje, / vi, djeco puka, i vi, odličnici, / bogati i siromašni zajedno! / Moja će usta zboriti mudrost, / i moje srce misli razumne. / K poučnoj izreci priklonit ću uho, / uz citru ću izložiti svoju zagonetku. / Što da se bojim u danima nesreće / kad me opkoli zloba spletkara / koji se u blago svoje uzdaju / i silnim se hvale bogatstvom? / Ta nitko sebe ne može otkupiti / ni za se dati Bogu otkupninu: / životu je cijena previsoka, / i nikada je neće platiti / tko želi živjeti dovijeka / i ne vidjeti jamu grobnu. / Jer, i mudri umiru, / pogiba i luđak i bezumnik: / bogatstvo svoje ostavlja drugima. / Grobovi im kuće zasvagda, / stanovi njihovi od koljena do koljena, / sve ako se zemlje nazivale imenima njihovim. / Čovjek koji nerazumno živi / sličan je stoci koja ugiba.

1. Naše će razmišljanje o Psalmu 49 biti podijeljeno u dva dijela, baš kao što ga i Bogoslužje časova donosi u dva odlomka. Sada ćemo potanje protumačiti prvi dio, u kojemu je promišljanje potaknuto teškom situacijom, kao što je to i u Psalmu 73. Pravednik je prisiljen suočiti se s "danima nesreće", jer ga opkoljava "zloba spletkara", koji "se silnim hvale bogatstvom" (usp. Ps 49,6-7). Zaključak do kojega dolazi pravednik oblikovan je u neku vrstu izreke, koja se nalazi i na kraju čitavoga Psalma. Ona na jasan način sažima središnju poruku ove poetske kompozicije: "Čovjek koji nerazumno živi sličan je stoci koja ugiba" (r. 13). Drugim riječima, "silno bogatstvo" nije prednost. Naprotiv! Bolje je biti siromašan, ali sjedinjen s Bogom.

2. Čini se kao da u toj izreci odjekuje ozbiljan glas Propovjednika, drevnoga biblijskoga mudraca, dok opisuje naizgled jednaku sudbinu svih živih stvorova. Ta sudbina je smrt, koja ispraznim čini

svo mahnito zgrtanje zemaljskih stvari: "Gol je izašao iz utrobe majke svoje i tako će gol i otići kakav je i došao; ništa nema od svega svojeg truda da ponese... Jer zaista, kob ljudi i zvijeri jedna je te ista. Kako ginu oni, tako ginu i one... I jedni i drugi odlaze na isto mjesto" (Prop 5,14; 3,19.20).

3. Duboka tupost gospodari čovjekom ako si zamišlja da može izbjeći smrt trudeći se skupiti materijalna dobra: ne bez razloga, Psalmist govori o gotovo životinjski "nerazumnom življenju". Toj su temi pozornost pridavale sve kulture i sve duhovnosti, a Isus će je konačno izreći u njezinoj biti: "Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje" (Lk 12,15). Potom nastavlja pripovijedati poznatu prisporobu o bezumnom bogatašu, koji nagomilava dobra bez mjere, ne misleći da ga vreba smrt (usp. Lk 12,16-21).

4. Prvi je dio Psalma sav usredotočen upravo na tu lažnu predodžbu koja obuzima srce bogataša. On je uvjeren da će moći dati "otkupninu" i od smrti, gotovo kao da je nastoji podmititi, slično kao što je već učinio pri zadobivanju svih drugih stvari, pri postizanju uspjeha, prevage nad drugima na društvenom i političkom polju, kod nekažnjenih pronevjera, ishrane, ugone i zadovoljstava. No Psalmist ne oklijeva označiti ovakvo nastojanje kao bezumno, te koristi riječ koja ima svoje značenje i u području novčarstva, a to je "otkupnina": "Ta nitko sebe ne može otkupiti ni za se dati Bogu otkupninu: životu je cijena previsoka, i nikada je neće platiti tko želi živjeti do vijeka i ne vidjeti jamu grobnu" (Ps 49,8-10).

5. Bogataš, navezan na svoje ogromno imanje, uvjeren je da će uspjeti zavladati i smrću, upravo onako kao što je zavladao svime i svima svojim novcem. No, bez obzira na visinu svote što ju je spreman ponuditi, njegova je sudbina neumoljiva. On će se, doista, poput svih muškaraca i žena, bogatih i siromašnih, mudrih i bezumnih, morati uputiti prema grobu, kao što se to dogodilo i moćnicima, te će svoje toliko ljubljeno zlato i toliko obožavana materijalna dobra morati ostaviti na zemlji (usp. rr. 11-12). Isus će svojim slušateljima uputiti ovo uznemirujuće pitanje: "Što će čovjek dati u zamjenu za život svoj?" (Mt 16,26). Nikakva razmjena tu nije moguća, jer život je dar od Boga, kojemu "u ruci leži život svakog bića i dah životvorni svakog ljudskog tijela" (Job 12,10).

6. Među Ocima koji su tumačili Psalam 49 osobitu pozornost zavrđuje sveti Ambrozije, koji mu produbljuje smisao u skladu s jednim širim gledanjem, polazeći upravo od početnoga Psalmistova poziva: "Poslušajte ovo, svi narodi, čujte, svi stanovnici zemlje". Taj milanski biskup tumači: "Prepoznamo ovdje, upravo na početku, glas Gospodina Spasitelja koji poziva narode u Crkvu, da odbace grijeh, postanu sljedbenici istine te priznaju prednosti vjere". Uostalom, "sva su srca različitih ljudskih naraštaja bila zagađena zmijinim otrovom, a ljudska savjest, ropkinja grijeha, nije mu se mogla oduprijeti". Stoga Gospodin "iz vlastite pobude obećava oprostjenje po velikodušnosti svoga milosrđa, kako se grešnik više ne bi bojao, nego se punom sviješću radovao što se sada treba kao rob darovati u službu Gospodina dobroga, koji je znao oprostiti grijeha, a nagraditi kreposti" (Commento a dodici Salmi, n. 1: SAEMO, VIII, Milano-Roma 1980, str. 253).

7. Na taj način u Psalmu odjekuje evanđeoski poziv: "Dođite k meni, svi koji ste izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti. Uzmite jaram moj na sebe" (Mt 11,28). Ambrozije nastavlja: "Poput nekoga tko će posjetiti bolesnike, poput liječnika koji će izliječiti naše bolne rane, tako nam on donosi iscjeliteljsku skrb, da ga ljudi dobro čuju, te svi u pouzdanoj žurbi potrče i prime sredstvo izlječenja...Poziva sve narode na izvor mudrosti i spoznaje, obećava im svima otkupljenje, da nitko ne bi živio u tjeskobi niti u očaju" (n. 2: isto, str. 253.255).